

دیپلماسی انرژی و تجارت فرآورده‌های نفت و گاز

ذخایر هیدروکربوری، سرمایه ملی و محور تلاش و امنیت و پیش‌بینی توسعه اقتصادی کشور است و در مسیر تحولات سیاسی و امنیتی کشور در منطقه نقش به‌سزایی دارد.

امروزه نفت و گاز یکی از مؤلفه‌های بسیار مهم در سیاست خارجی است. زمانی در اثنای جنگ جهانی اول، کلمانسو گفته بود که «هر یک قطره نفت، ارزش یک قطره خون سرباز ما را دارد». در همین راستا بود که کشورهای قدرتمندی چون انگلیس، فرانسه و آمریکا با به‌کارگیری دیپلماسی نفت، درصد نفوذ در مناطق نفت‌خیز جهان و کنترل این مناطق برآمدند.

دیپلماسی نفت به ایجاد فرصت‌های تعامل بین‌المللی در جهت حداکثرسازی زنجیره ارزش نفت و گاز و بهره‌گیری از منافع ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک کشور کمک کرده و تلاش می‌کند تا با تکیه بر ابزار نفت و گاز، در جهت افزایش فرصت‌های بین‌المللی گام بردارد. این دیپلماسی در واقع انجام مأموریت‌های دیپلماتیک در راستای اهداف کلان توسعه و با هدف ارتقای موقعیت سیاسی و اقتصادی کشور و جلب سرمایه‌گذاری و همکاری‌های بین‌المللی و منطقه‌ای در حوزه نفت و گاز است.

وجه تمایز کلیدی ایران از کشورهای منطقه، حجم عظیم ذخایر نفت و گاز، موقعیت سوق‌الجیشی ممتاز و منحصر به فرد، دسترسی آسان‌تر به بازارهای مصرف انرژی و تجربه یک‌صد ساله است. از طرفی دیگر، موقعیت ژئوپولیتیک ایران به‌عنوان محل عبور نفت و صادرات آن در منطقه، نزدیکی مناطق نفت‌خیز به پایانه‌های صادراتی، دسترسی به آب‌های آزاد، قابلیت تأثیرگذاری بر تصمیمات سیاسی و اقتصادی منطقه، رشد شدید نیاز جهانی به گاز طبیعی و تمایل کشورهای مصرف‌کننده به تأمین نفت و گاز مورد نیاز خود از مبادی وارداتی مختلف، از مهم‌ترین فرصت‌ها و نقاط قوت استفاده از ظرفیت‌های نفت و گاز در تقویت امنیت ملی است.

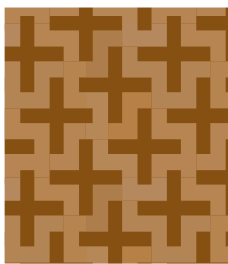
اگرچه گاهی مواردی هم‌چون فشارهای سیاسی، تحریم‌ها، حضور آمریکا و رژیم صهیونیستی در منطقه، بحران خیز بودن منطقه خلیج فارس و مصرف داخلی فزاینده ممکن است این فرصت‌ها را خدشه‌دار نماید، اما این موارد کم رنگ بوده و زودگذرند و با دیپلماسی فعال در بخش انرژی، نقش ممتاز جمهوری اسلامی ایران همواره در اهتزاز و اوج باقی می‌ماند.

باور این نقش‌ها و بهره‌گیری به‌هنگام، هنر مدیران است. بدیهی است که ظرفیت‌سازی و توسعه صنعت نفت به سبب این‌که نه فقط محور توسعه کشور است بلکه به این دلیل که موجب افزایش قدرت چانه‌زنی ایران در محیط بین‌الملل می‌شود، یک نیاز فوری و حیاتی است.

در طول تاریخ، کشورهای دارای منابع نفت و گاز و کشورهای طالب این منابع، بخش عمده‌ای از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سیاست خارجی خود را صرف تولید، توزیع و تضمین امنیت انرژی نموده‌اند.

موضوع نفت در ایران بیش از ۱۰۰ سال است که در دستور کار سیاست خارجی، در مراتب نخست اهمیت قرار داشته است. در سال‌های اخیر نیز موضوع سرمایه‌گذاری‌های خارجی در حوزه انرژی و همکاری‌های گازی ایران با کشورهای مختلف، از جمله موضوعات مهمی است که دو حوزه صنعت نفت و سیاست خارجی را به یکدیگر پیوند زده است.

اولین گام در برقراری تعامل قوی میان تجارت نفت و گاز و دیپلماسی و تأثیر و تأثر متقابل آن‌ها در روند پیشرفت ایران، ایجاد ارتباط نهادی بین متولیان صنعت

تولیدکنندگان نفت و گاز در جهان که جزو کشورهای تابع می‌باشند در نهایت در این طرح، سبد صادرات انرژی کشور تعیین و فرصت‌های جهانی پیش روی صنعت نفت ایران ترسیم می‌شود.

سخن آخر این که با تحقق دیپلماسی پویا و جامع نفت و گاز کشور، ضمن ارتقای سطح همکاری‌های کشور با دیگر کشورهای دنیا در تمامی حوزه‌های صنعت نفت، تأمین منابع مالی و فن‌آوری‌های لازم برای توسعه این صنعت در کشور مهیا می‌گردد. علاوه بر این، توسعه تعاملات اقتصادی با کشورهای طرف همکاری و ارتقای جایگاه صنعت نفت به لحاظ توانمندی مالی و فنی، موجب ارتقای سایر بخش‌های صنعتی و خدماتی کشور شده و رشد اقتصاد ملی را سرعت می‌بخشد. تعامل سازنده به جای رقابت بازدارنده و دیپلماسی انرژی با گرایش به سمت تجارت گاز و فرآورده‌های نفتی در راستای افزایش زنجیره ارزش نفت و گاز، راهبرد مهم صنعت نفت بوده و برای رسیدن به این جایگاه رفیع، برنامه‌ریزی با رویکرد مدیریت تولید ثروت، امری اجتناب‌ناپذیر است.

سردبیر

• شناسایی بازارهای هدف انرژی منطقه‌ای و جهانی به‌عنوان یک برنامه جامع و کارآمد و ارایه برنامه‌هایی برای حضور مؤثر در این بازارها، البته با بررسی تمامی جوانب

• بررسی توانمندی ایران در حضور و تأثیرگذاری بر بازار نفت و گاز و تحلیل حضور در معاهدات یا شرکت در سازمان‌های جهانی انرژی

• ارایه رویکردهای مناسب به سیاست‌گذاران کشور در مقابل تحولات جهانی عرصه انرژی (نظیر معاهدات و توافقات بین‌المللی چون نوباکو یا تشکیل مجمع کشورهای صادرکننده گاز)

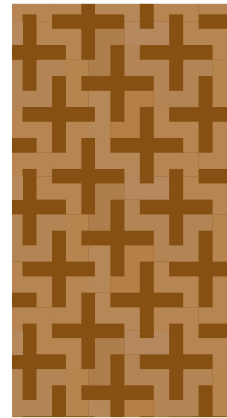
• فراهم آوردن افزایش قدرت چانه‌زنی، جلب سرمایه‌گذاری و تعامل با شرکت‌های نفت و گاز در مجامع بین‌المللی انرژی

• تبیین استانداردهای مصرف انرژی و سبد بهینه سوخت کشور

• تحلیل و بررسی منافع ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک کشور

• تعیین میزان مشارکت و اولویت سرمایه‌گذاری در کشورهای دیگر

• معرفی ایران به‌عنوان یک کشور مستقل و دارای دیپلماسی انرژی مربوط به خود (برخلاف اکثر

نفت و مسؤلان عرصه سیاست در برخی سفارت‌خانه‌های ایران و الزام برخورداری از حداقل دانش و اطلاع از مسایل حوزه نفت و گاز برای همه دیپلمات‌های کشور می‌باشد. بنابراین تعامل سازنده مجموعه دیپلماسی کشور با مجموعه صنعت نفت در راستای برقراری توازن در خدمات متقابل صنعت نفت و دستگاه دیپلماسی، نقشی حیاتی در دست‌یابی به اهداف عالی وزارت نفت داشته و در نهایت موجب ارتقای جایگاه استراتژیک کشور در عرصه بین‌الملل خواهد شد.

در حال حاضر با این نگرش که توسعه صنعت نفت بدون توجه به مسایل بین‌المللی و اقتصادی غیر ممکن است و بر اساس مصوبه هیأت محترم دولت، طرح جامع دیپلماسی انرژی کشور به‌عنوان یک نیاز ملی، با مسؤلیت وزارت نفت و با همکاری مراکز علمی و پژوهشی و برخی از وزارت‌خانه‌ها در حال تدوین می‌باشد. آنچه که در این طرح انجام خواهد شد عبارت است از:

• شکل‌گیری نگرشی نو در سیاست خارجی با توجه به نقش و اهمیت آن در فرایند توسعه صنعت نفت